

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สถานการณ์ของชาติในปัจจุบันเป็นที่ประจักษ์โดยทั่วกันแล้วว่า การที่ประเทศมุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและการเงินเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและการคลังของประเทศ เป็นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด ทิศทางการพัฒนานั้นมิได้เป็นไปอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทั้งด้านคนและวัตถุเพราะการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เน้นเรื่องวัตถุอุปกรณ์อย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดี ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ผลของการพัฒนาเหล่านี้จึงเป็นปัญหาสังคมปัจจุบันที่ทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติ กำลังประสบปัญหาสังคมหลายด้านที่รุ่มลุ่มคุกคามเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ทำให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัย ละทิ้งค่านิยมความเป็นไทย และขาดคุณธรรม เป็นปัญหาสังคมที่ควรแก้ไขเป็นการเร่งด่วน (ทิศนา ขัมมณี 2546: 1-2) ทิศทางการพัฒนาประเทศที่ได้เป็นไปอย่างยั่งยืนเพราะการละเลยการพัฒนาด้านจิตใจ จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีควบคู่ไปกับการเสริมสร้างและรักษาคุณภาพและพฤติกรรมของคนในสังคมด้วย “ค่านิยมคุณธรรมมีจริยธรรมอย่างมั่นคงและยั่งยืน” ดังเช่น สังคมในอดีตที่เป็นการพัฒนาจิตใจเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและจริยธรรมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาดำเนินการแก้ไขและเยียวยาอย่างเร่งด่วนควบคู่กับค่านิยมที่ดีงามของสังคมไทยที่มีความเกื้อกูลกัน มีคุณธรรมนำความรู้ควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อสร้างปัญญาให้แก่คนทุกกลุ่มทุกวัย ส่งเสริมให้มีวิถีคิด วิธีการสืบค้น ภูมิรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิธรรม และสิ่งแวดล้อมที่ดี สู่การปฏิบัติด้วยวิถีพอเพียงอย่างยั่งยืน (กระทรวงวัฒนธรรม 2553: 9-10)

วิธีการพัฒนาผู้เรียนด้านคุณธรรมและเสริมสร้างให้เด็กและเยาวชนทั่วไปให้มีคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมความเข้าใจในสิ่งดีงามมีความสมานฉันท์ จึงเป็นสิ่งที่ควรปลูกฝังตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความสอดคล้องกับเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษาให้ท้องถิ่นและสถานศึกษาได้มีบทบาท และมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพ และความต้องการของท้องถิ่น (สำนักนายกรัฐมนตรี 2545: 7) และให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เนื่องจากคนไทยกำลังประสบปัญหาวิกฤตค่านิยม จริยธรรมและพฤติกรรม แต่อย่างไรก็ตามประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่หลากหลายโดดเด่นเป็นรากฐานในการสร้างความเข้มแข็งให้สังคมไทยและเป็นขานีรภัยทางสังคม รวมทั้งมีภูมิปัญญาไทยที่มีการสั่งสม สืบทอดและรักษาไว้อย่างคุ่มค่า ซึ่งแนวทางการกล่าวสอดคล้อง

กับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย (สำนักนายกรัฐมนตรี 2545: 13-15)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 3) เป็นหลักสูตรอิงมาตรฐานซึ่งกำหนดสิ่งที่ผู้เรียนพึงรู้ และปฏิบัติได้ ไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ซึ่งจะประกอบด้วยความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรมที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัดแล้ว จึงนำไปสู่สมรรถนะสำคัญ 5 ประการ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่ รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่หลักสูตรกำหนดนั้นต้องได้รับการปลูกฝังและพัฒนา คือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักความเป็นไทยอันเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่ง ผู้ที่รักความเป็นไทย หมายถึง ผู้ที่มีความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่าชื่นชม มีส่วนร่วมอนุรักษ์ สืบทอด เผยแพร่ภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม มีความกตัญญูต่เวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้ถูกต้องเหมาะสม คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นคุณลักษณะภายในของบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องกับสังคมอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมตามที่สังคมต้องการ ประกอบด้วย คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม ซึ่งเกิดจากการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่างๆ รวมทั้งการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถเลือกใช้แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างหลากหลาย

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักความเป็นไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (แนวทางการพัฒนาการวัดและการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2553: 37) คือ ผู้ที่มีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม มีความกตัญญูต่เวที ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (คู่มือและสื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ด้านความเป็นไทย (ม.ป.ป) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ: 6) กล่าวถึงความเป็นไทย หมายถึง เห็นคุณค่า ภาคภูมิใจ และสำนึกในความเป็นไทยที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง พร้อมทั้งจะปฏิบัติ ปกป้อง อนุรักษ์ และสืบทอด อีกทั้งเทิดทูนสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิดของเพียเจต์ (Piaget ได้สรุปว่าสติปัญญา หรือ ความสามารถในการรู้คิดเป็นพื้นฐานของการมีคุณธรรมจริยธรรม เนื่องจากผู้มีความคุณธรรมจริยธรรมสูง มักเป็นผู้ที่สามารถคิดวิเคราะห์ มีวิจารณญาณ และสามารถคาดการณ์เกี่ยวกับสาเหตุ และผลของการกระทำ ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ซึ่งได้ยึดถือทฤษฎีพัฒนาการทางการรู้การคิด ของเพียเจต์ เป็นหลักในการวัดพัฒนาการทางจริยธรรม และถือว่าพัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลของพัฒนาการทางปัญญา ผู้ที่สามารถคิดในเชิงเหตุผลนามธรรมได้เป็นผู้ที่มีอายุประมาณ 12 ปีขึ้นไปสามารถเข้าใจบทบาทของบุคคล และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่างๆ ในสังคมอย่างเป็นระบบจะตัดสินความถูกผิดของการกระทำของบุคคลต่างๆ ตามกฎเกณฑ์ของสังคมไทย การเกิดจริยธรรมตามทฤษฎีของโคลเบอร์กนั้น จริยธรรมหรือความเข้าใจเกี่ยวกับความถูกผิด มิได้เกิดจากการเรียนรู้ มิได้เกิดจากสังคมแวดล้อม แต่เกิดจากการคิดไตร่ตรองตามเหตุผลของ แต่ละบุคคล พัฒนาการของจริยธรรมเป็นผลของการสังเกต และการคิดไตร่ตรองของบุคคล ผู้ที่ไม่ชอบ

สังเกตหรือไม่ชอบที่จะคิดไตร่ตรอง พัฒนาการทางจริยธรรมก็ไม่เกิด แม้ว่าพัฒนาการทางปัญญาได้เข้าสู่ขั้นสูงแล้วก็ตาม) (ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม 2553: 15-18)

การปลูกฝังให้นักเรียนรักภูมิใจในท้องถิ่นของตน ควรเริ่มที่รู้จักเลือกอ่านหนังสือที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ขนบธรรมเนียมประเพณีภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตน ดังนั้นหนังสืออ่านเพิ่มเติมมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน (อรพินท์ เมืองชุมพู 2547: 1) สอดคล้องกับ สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม มาตรฐาน ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดีและวรรณกรรมไทย อย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจสร้างหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องรักเมืองอุบลราชธานี ที่สะท้อนเรื่องราวประวัติของเมืองอุบลราชธานี สถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาสติปัญญาของเด็ก รู้จักค้นคว้าหาความรู้ รักการอ่านหนังสือที่มีประโยชน์ รู้จักแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้ต่างๆ ปลูกฝังให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ช่วยให้นักเรียนมีอิสระในการเลือกอ่านหนังสือได้ตามความเหมาะสมของตน ช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้า ให้เกิดความรู้กว้างขวางและลึกซึ้งยิ่งขึ้น และยังช่วยให้รู้จักหาความรู้เพิ่มเติม ยามว่างด้วยการอ่านหนังสือ เป็นการใช้เวลาว่างให้มีความหมาย เป็นการเพิ่มพูนความรู้ด้วยตนเอง และได้รับประสบการณ์ทางอ้อมจากการอ่านหนังสืออีกด้วย เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี เพื่อเป็นการปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยด้วย

และยังเป็นการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นอีก สอดคล้องกับ จิตรา ศรีมงคล (2552) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาหนังสืออ่านเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่องนิทานไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาน้อมเกล้ากบินทร์บุรี อำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี ผลการศึกษา พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น ก่อนและหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี

2.2 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ด้านการเรียนวิชาภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรมก่อนและหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี

2.3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการใชหนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องรักเมืองอุบลราชธานีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องรักเมืองอุบลราชธานี มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น หลังเรียนอยู่ในระดับสูงกว่าก่อนเรียน

3.2 นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติม เรื่องรักเมืองอุบลราชธานี มีผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนวิชาภาษาไทยสาระวรรณคดีและวรรณกรรม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3.3 นักเรียนที่อ่านหนังสือเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี มีความพึงพอใจต่อการใช้อยู่หนังสืออ่านเพิ่มเติมในระดับมาก

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัยดังต่อไปนี้

4.1 ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 5 ห้อง รวมนักเรียนทั้งหมด จำนวน 249 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเบ็ญจะมะมหาราช จำนวน 1 ห้อง มีนักเรียนจำนวน 49 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เนื่องจากโรงเรียนจัดนักเรียนแบบละความสามารถ

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

4.3.1 **ตัวแปรต้น** คือ นักเรียนที่เรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี

4.3.2 **ตัวแปรตาม** คือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาภาษาไทย

5. นิยามศัพท์

5.1 **หนังสืออ่านเพิ่มเติม** หมายถึง หนังสือที่สร้างขึ้นมีสาระอิงหลักสูตร สำหรับให้นักเรียนอ่านเพื่อศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเองตามความเหมาะสมของวัยและความสามารถในการอ่านของแต่ละบุคคล ส่งเสริมการอ่าน การค้นคว้าด้วยตนเองของผู้เรียน

5.2 **คุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น** หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์ สืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะ และวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี ใช้ภาษาไทยถิ่นอุบลในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

5.3 **แบบวัดความรักท้องถิ่น** หมายถึง เป็นแบบวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่นที่ผู้วิจัยปรับปรุงจากการพัฒนาชุดเครื่องมือวัดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียน

มัธยมศึกษาตอนต้น ของภาณุกัทร ลิ้มจำรูญ: 2551 ปริญญานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคู่มือและสื่อการพัฒนาจิตพิสัยในระบบการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา “ความเป็นไทย” สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบสอบถามระดับความรู้สึกรู้จัก 5 ระดับ จำนวน 40 ข้อ

5.4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ก่อนและหลังเรียนโดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

5.5 ความพึงพอใจต่อการอ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี หมายถึง ความพึงพอใจของนักเรียนที่อ่านหนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ได้หนังสืออ่านเพิ่มเติมเรื่องรักเมืองอุบลราชธานี ที่ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น

6.2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านรักท้องถิ่น

